

Kristiansand
kommune

Strategi for salgs- og skjenkepolitikken i Kristiansand kommune

Alkoholpolitisk handlingsplan 2020-2024

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING OG FORMÅL	2
1.1	Mandat	2
1.2	Prosess	2
1.3	Nøkkeltall for omsatt alkoholholdig drikk.....	2
1.3.1	Tall for skjenkebevillinger.....	3
1.3.2	Tall for salgsbevillinger	4
2	ALKOHOL- OG SERVERINGSPOLITIKK I KRISTIANSAND KOMMUNE	5
2.1	Saksbehandling og samhandling	5
2.1.1	Delegasjon	5
2.1.2	Ansvarlig alkoholhåndtering.....	5
2.1.3	Kontroller	6
2.1.4	Utvalgsbehandling.....	7
2.1.4.1	Kontrollutvalg	7
2.1.4.2	Formannskapet	8
2.1.5	Vandelsvurdering	8
2.2	Tilgjengelighetspolitikk	8
2.2.1	Alkoholreklame.....	9
2.2.2	Alkoholfrie soner.....	9
2.2.3	Tilgjengelighet for personer med funksjonsnedsettelse	10
2.3	Skjenkebevillinger.....	10
2.3.1	Bevillingsperiode.....	10
2.3.2	Skjenketider	10
2.3.3	Alminnelige skjenkebevillinger	10
2.3.3.1	Krav om mat.....	11
2.3.3.2	Selvbetjent skjenking av alkohol	12
2.3.4	Skjenkebevilling ved enkelt anledning	12
2.3.4.1	Arrangementer	13
2.4	Salgsbevillinger.	13
2.4.1	Bevillingsperiode.....	13
2.4.2	Dagligvareforretninger.....	13
2.4.3	Øvrige virksomheter som ikke er dagligvareforretning	14
2.5	Målsettinger og tiltak i den lokale alkoholpolitikken for planperioden.....	14
2.6	Serveringssteder.	15
2.6.1	Åpningstider	15

1 Innledning og formål

Utgangspunktet for norsk alkoholpolitikk er at alkohol er en lovlig vare, men at det er nødvendig med ulike virkemidler for å begrense skadevirkningene av forbruket. Politikken er begrunnet ut fra helsemessige og sosiale forhold.

1.1 Mandat

Etter alkoholloven § 1-7d plikter kommunen å utarbeide alkoholpolitisk handlingsplan for kommunen. Ansvar for planen ligger mellom kommunalområdene kultur og innbyggerdialog og helse og mestring.

September 2019 ble det nedsatt en prosjektgruppe som skulle levere en helhetlig rusmiddelpolitisk handlingsplan for Kristiansand bystyre. Alkoholpolitikken er en del av denne planen. Prosjekteiere har vært direktør kultur og innbyggerdialog og direktør helse og mestring.

Prosjektgruppa har hatt en bred tverrfaglig sammensetning med representanter fra flere områder samt representanter fra andre offentlige institusjoner.

Grunnet endringer i samfunnet og ressursbehovet i administrasjonen på grunn av pandemi, kunne ikke planarbeidet gjennomføres etter opprinnelig framdriftsplan. Helhetlig rusmiddelpolitisk handlingsplan som omfatter hele utfordringsbildet og samtlige tiltak på rusfeltet må derfor ferdigstilles på et senere tidspunkt, når en vet mer om pandemiens utvikling og har en annen oversikt over ressursituasjonen. Administrasjonen har imidlertid valgt å legge frem den alkoholpolitiske delen av planen til behandling. Den vil senere inngå i den helhetlige rusmiddelpolitiske handlingsplanen som en tar sikte på vil være mulig å ferdigstille innen utgangen av 2020.

Årsaken til at administrasjonen legger frem den alkoholpolitiske delen av planen er for å opprettholde lovpålagte frister som alkoholloven setter: Den alkoholpolitiske handlingsplanen skal gjennomgås senest 31. september året etter nytt kommunestyre har tiltrådt. En ytterligere faktor som gjør at den alkoholpolitiske handlingsplanen ikke kan utsettes er at Kristiansand kommune er en ny kommune. De tre ulike alkoholpolitiske reglene i kommunen må derfor harmoniseres.

1.2 Prosess

Siden 17. september 2019 er det blitt gjennomført til sammen åtte prosjektgruppemøter. I prosessen er det også blitt nedsatt flere arbeidsgrupper som jobber målrettet mot deler av prosjektet, og med forberedelser til prosjektgruppa for å kunne ta fortløpende beslutninger.

Flere arbeidsutvalg har jobbet aktivt inn mot ulike målgrupper for å avdekke utfordringsbildet som knytter seg til rus i samfunnet. Et eget arbeidsutvalg har derfor invitert seg selv inn i ulike råd og utvalg, men også invitert en rekke forskjellige aktører inn til egne tverrfaglige dialogmøter.

Arbeidsutvalget deltok 16. september 2019 i møte hos seniorrådet, 23. september i møte hos rådet for funksjonshemmede, 23. oktober 2019 i møte hos ungdommens bystyre. I tillegg inviterte prosjektgruppa til dialogmøte med frivillige organisasjoner 25. oktober 2019, og restaurant- og utelivsbransjen 8. november 2019, hvor blant annet Politiet, Agder KollektivTrafikk med flere deltok.

1.3 Nøkkeltall for omsatt alkoholholdig drikk

Nøkkeltallene som følger kommer fra gamle Kristiansand, Søgne og Songdalen kommune.

1.3.1 Tall for skjenkebevillinger

Kristiansand kommune har ikke mottatt alle omsetningstall for skjenkebevillinger for 2019 fra gamle Kristiansand og Søgne kommune. Dette er blant annet på grunn av at alle bevillingshavere ikke har levert inn omsetningstall innen fristen, og at tallene ikke er klaggjort etter kommunesammenslåingen. Disse er derfor utelatt i denne fremstillingen.

For skjenkebevillinger i gamle Kristiansand kommune ble det omsatt:

Årstall	Alkoholholdig drikk gruppe 1 (øl)	Alkoholholdig drikk gruppe 2 (vin)	Alkoholholdig drikk gruppe 3 (sprit)
2019			
2018	986 715	232 858	25 698
2017	985 964	237 874	25 687
2016	962 097	229 197	26 550
2015	983 377	235 121	26 560

For skjenkebevillinger i gamle Søgne kommune ble det omsatt:

Årstall	Alkoholholdig drikk gruppe 1 (øl)	Alkoholholdig drikk gruppe 2 (vin)	Alkoholholdig drikk gruppe 3 (sprit)
2019			
2018	17 459,5	2 950	398
2017	13 671	3 563	597,5
2016	15 870	3 018	363
2015	9 669	3 472	400

For skjenkebevillinger i gamle Songdalen kommune ble det omsatt:

Årstall	Alkoholholdig drikk gruppe 1 (øl)	Alkoholholdig drikk gruppe 2 (vin)	Alkoholholdig drikk gruppe 3 (sprit)
2019	501	27	1,5
2018	605	27	1,5
2017	862	22	1,2
2016	2 512	40	1

1.3.2 Tall for salgsbevillinger

For salgsbevillinger i gamle Kristiansand kommune ble det omsatt:

Årstall	Alkoholholdig drikk gruppe 1 (øl)
2019	3 556 733
2018	3 262 079
2017	3 112 766
2016	3 084 921
2015	2 967 676

For salgsbevillinger i gamle Søgne kommune ble det omsatt:

Årstall	Alkoholholdig drikk gruppe 1 (øl)
2019	
2018	447 589
2017	438 038
2016	423 913
2015	423 753

For salgsbevillinger i gamle Songdalen kommune ble det omsatt:

Årstall	Alkoholholdig drikk gruppe 1 (øl)
2019	245 347
2018	296 856
2017	213 484
2016	194 389

2 Alkohol- og serveringspolitikk i Kristiansand kommune

Kommunen har ansvaret for salg og skjenking av alkohol, som følger av lov om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. av 02.06.1989 nr. 27 (alkoholloven). I tillegg har kommunen ansvaret for steder hvor det serveres mat og drikke. Dette gjelder for steder som skjenker alkohol, men også steder som ikke har skjenkebevilling. Dette følger av lov om serveringsvirksomhet av 13.06.1997 nr. 55 (serveringsloven).

Forvaltningen av alkoholloven og serveringsloven er i dag samordnet og organisert i enheten innbyggertorg, som ligger under kommunalsjefsområde innbyggerdialog og område kultur og innbyggerdialog.

Hovedformålet til alkoholloven er å regulere *innførsel og omsetning av alkoholholdig drikk for å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære*, jf. alkoholloven § 1-1.

Å nå hovedformålet i alkoholloven er en vedvarende prosess. Det er godt kjent at alkoholrelaterte skader, samfunnsmessige som individuelle, har en nær sammenheng med alkoholkonsumet (FHI, Alkohol i Norge, 2018). For å redusere de samfunnsmessige og individuelle skadene, kan det iverksettes ulike tiltak. Dette kan være å redusere tilgjengeligheten og fokuset på alkohol, samt øke kunnskapsnivået i bransjen og befolkningen ellers om alkoholens skadevirkninger.

2.1 Saksbehandling og samhandling

Reglene for saksbehandling knyttet til alkoholloven og serveringsloven følger av respektive bestemmelser i de enkelte lover. I det følgende vil temaer som kommunen selv kan bestemme ut fra den kommunale selvråderetten bli behandlet. Spørsmål som knytter seg til bestemte regler i lov- og forskriftstekst vil ikke bli tematisert.

2.1.1 Delegering

Den 30.04.2019 i sak 40/19 traff Fellesnemda vedtak om delegering til kommunedirektøren for saker av ikke prinsipiell betydning. I stor grad omfattes slike saker også av alkoholloven og alkoholforskriften som følger normerte regler fastsatt av lovgiver og departementet. Disse forvaltningssakene er av ikke-prinsipiell betydning. Dette ble også formannskapet i Kristiansand kommune orientert om 04.03.2020 sak 18/20.

Saker av prinsipiell betydning vil derimot være gjenstand for politisk behandling, slik som rusmiddelpolitisk handlingsplan med forskrifter og alkoholpolitiske retningslinjer for å kunne legge føringer for hvordan alkoholpolitikken skal se ut i Kristiansand kommune. Saker som eventuelt ikke blir behandlet i denne handlingsplanen vil derfor kunne være gjenstand for politisk behandling dersom den er av prinsipiell betydning.

2.1.2 Ansvarlig alkoholhåndtering

Sommeren 2013 ble det bestemt at Kristiansand kommune sammen med utelivsbransjen, politiet og arbeidstilsynet skulle iverksette ny satsning med større grad av samarbeid mellom offentlige virksomheter og utelivsbransjen, kalt ansvarlig alkoholhåndtering.

1. januar 2016 innførte regjeringen en ny måte å håndtere lovovertridelser knyttet til salg og skjenking av alkohol. Det ble opprettet et prikkssystem gjennom alkoholforskriften, på samme lest som ved lovovertridelser ved føring av motorvogn.

Gjennom alkoholforskriften ble det oppstilt normerte regler for ulike overtredelser. De ulike overtredelsene spenner fra 1 prikk til 8 prikker avhengig av overtredelsens alvorlighetsgrad. Gjennom oppstillingen av disse reglene i alkoholforskriften har kommunene i mindre grad fått anledning til å utøve fritt skjønn: Dersom det avdekkes en lovovertrødelse, skal kommunen tildele prikk for dette forhold. Når en bevillingshaver når minst 12 prikker i løpet av en toårs periode, skal kommunen inndra bevillingen etter nærmere regler.

Denne endringen fra 1. januar 2016 gjorde at kommunene ikke lenger utelukkende kunne veilede bevillingshavere, men at det også måtte reageres for lovovertrødelse. Dette gjorde at samarbeidet mellom offentlige etater og bransjen ble noe redusert.

Etter initiativ fra formannskapet 29. juni 2018 etablerte administrasjonen et permanent samarbeid mellom offentlige etater og bransjen. Det ble av administrasjonen kalt Bransjeforum. Kristiansand kommune er pådriver sammen med Politiet hvor det gjennomføres omtrent seks møter årlig. I disse møtene tas opp forhold som kan løses administrativt innenfor alkoholpolitikens rammer, og som er en forlengelse av ansvarlig alkoholhåndtering. Et konkret resultat er at administrasjonen igjen startet opp med veiledningskontroller, i tillegg til de ordinære lovpålagte skjenkekontrollene.

På initiativ fra Politiet ble det rett før jul 2019 også etablert en første nattparole på kveldstid mellom 20.30 og 21.30. I disse samlingene deltar representanter fra utelivsbransjen og vakselskapene i regi av Politiet i samarbeid med Kristiansand kommune. Dette etter en lignende modell fra Oslo, hvor målet er tettere samarbeid mellom alle aktører om et trygt og godt uteliv, samt reduksjon av voldshendelser. Deltakere på disse fredagssamlingene er personer som er ute og jobber den aktuelle helgen fra kommunen (skjenkekontrollører og administrasjonen), politiet (innsatsleder og andre), vaktledere fra vakselskaper og ansatte fra utesteder.

Bransjeforum, nattparolene og kurs for ansatte og ledere i bransjen videreføres for å styrke samarbeidet i enda større grad.

Etter departementets innføring av normerte regler for overtredelser ble iverksatt, har Kristiansand kommune fortsatt med opplæring av ansatte og ledere på skjenkesteder. Kristiansand kommune fortsetter med kurs og opplæring av ansatte og ledere i utelivsbransjen for å sørge for et god og trygt uteliv.

2.1.3 Kontroller

Hvert år gjennomføres det lovpålagte kontroller av steder som har salgs- og skjenkebevillinger. Reglene for gjennomføring av salgs- og skjenkekontroller følger av alkoholforskriftens bestemmelser, og er normerte regler som gjelder for samtlige kommuner i Norge.

For Kristiansand sitt vedkommende, har det i all kjent fortid vært benyttet kommunalt ansatte kontrollører for å gjennomføre slike kontroller. Grunnet få kontrollobjekter ble kontrollfunksjonen satt ut til eget vakselskap i tidligere Søgne og Songdalen kommune.

Til kommunesammenslåingen 1. januar 2020 ble avtalene med vakselskapene som gjennomførte kontroller i Søgne og Songdalen brakt til opphør. Fra og med 1. januar gjennomfører Kristiansand kommune kontroller med egne kommunalt ansatte kontrollører.

Ved å benytte egne kontrollører har kommunen større grad av eierskap til oppgaven, administrasjonen får større innblikk i hva som skjer i bransjen. Ikke bare gjennom de lovbestemte kontrollene, men også gjennom de uformelle møtene og samtalene kontrollørene har med vektere

og ansatte på utestedene. Videre bidrar dette til at kommunen kan tilpasse seg lokale endringer fortløpende, og styrke samarbeidet med bransjen.

Kristiansand kommune vil fortsette med egne kontrollører til salgs- og skjenkekontroller for å være omstillingsdyktige og ha tett dialog med bransjen.

Veiledningskontroller tar sikte på at skjenkekontrollørene tar kontakt med ansvarlig for kvelden for å veilede på stedet dersom de oppdager forhold som de mener er grunnlag for å drøfte.

2.1.4 Utvalgsbehandling.

2.1.4.1 Kontrollutvalg

Kontrollutvalget for salgs- og skjenkebevillinger har gitt rådgivende uttalelser til administrasjonen når ulike reaksjoner skal ilegges bevilingshavere som har overtrådt alkoholloven.

Den 28.05.2019 traff fellesnemda i sak 61/19 vedtak om at kontrollutvalget for salgs- og skjenkebevillinger skulle tas opp til evaluering ved utarbeidelsen av Rusmiddelpolitisk handlingsplan for Kristiansand kommune. Tidligere Søgne og Songdalen kommune hadde ikke et slikt utvalg. Kommunedirektøren skal derfor legge frem anbefaling om kontrollutvalg for salgs- og skjenkebevillinger skal opprettes i Kristiansand kommune fra 2020.

Nåværende alkohollov ble vedtatt 02.06.1989, og trådte i kraft 01.01.1990. Samtidig med alkohollovens ikrafttreden utformet daværende Sosialdepartement Forskrift om omsetning av alkoholholdigdrikk m.v. av 19.12.1989 (i kraft 01.01.1990).

Etter daværende alkohollov § 1-9 andre ledd, ble departementet gitt myndighet til å utforme egen forskrift om opprettelse av kontrollutvalg. Kommunene måtte opprette et slikt kontrollutvalg. I tråd med endringer i alkoholloven § 1-9 den 01.07.2005 ble forskriften og kommunens plikt til å ha eget kontrollutvalg for skjenkesaker opphevet. Gamle Kristiansand kommune valgte likevel å frivillig fortsette å ha et slikt kontrollutvalg. Tidligere Søgne og Songdalen kommune har frem til kommunesammenslåingen ikke hatt noe slikt kontrollutvalg.

For hvert av årene 2016 og 2017 ble det gjennomført tre møter i kontrollutvalget for salgs- og skjenkebevillinger i tidligere Kristiansand kommune. I 2018 og 2019 var det fire hvert år.

Samtlige møter er gjennomført med flere måneders mellomrom. Dette har medført at flere saker er blitt trukket langt ut i tid, og det har i mange saker ikke vært anledning til bli ferdig med sakene før dere er gått flere måneder.

De sakene som er blitt behandlet i kontrollutvalget for salgs- og skjenkebevillinger er en konsekvens av gjennomført salgs- eller skjenkekontroll. Dette kan for mange av stedene medføre tildeling av prikker som reaksjonsform som kom etter forskriftsendring 01.01.2016. Mulighetene for å utøve forvaltningsskjønn med valg av reaksjoner er per i dag små. Skjønnen som skal anvendes er i all hovedsak rettsanvendelsesskjønnet, hvor det skal vurderes hvorvidt en bestemmelse er overtrådt eller ei, og er en objektiv vurdering.

Ordning med kontrollutvalg videreføres ikke i Kristiansand kommune. Saker som knytter seg til serverings- og alkoholloven blir håndtert av administrasjonen i tråd med fellesnemdas prinsipper om fullført saksbehandling (sak 40/19). Dette medfører kortere saksbehandlingstid, og at de virksomhetene som har sakene sine til behandling i kommunen får avgjort saken sin i løpet av kort tid. Sak 40/19 fra fellesnemda tydeliggjør at saker av ikke prinsipiell betydning er delegert til

kommunedirektøren, og at ordinær saksbehandling etter alkoholloven og alkoholforskriften skal behandles av administrasjonen.

2.1.4.2 Formannskapet

Tidligere Kristiansand, Søgne og Songdalen kommune har alle hatt det som praksis å behandle klagesaker i formannskapet etter alkoholloven før oversendelse til Fylkesmannen.

Forvaltningen etter alkoholloven og alkoholforskriften er basert på normerte regler som kommunen plikter å følge. Det kommunale selvstyret gir seg utslag i kommunens forskrifter og alkoholpolitiske retningslinjer som er forankret i rusmiddelpolitisk handlingsplan. Formannskapet ble orientert om dette i sak 18/20 den 04.03.2020. Ved å ikke oversende ordinære klagesaker til politisk behandling blir saksbehandlingen mer effektiv slik at partens hensyn til å bli ferdig med en sak blir fremhevet. Videre styrkes likebehandlingen og objektiviteten.

2.1.5 Vandelsvurdering

Etter alkoholloven § 1-7b stilles det krav om at en nærmere bestemt gruppe rettssubjekter *må ha utvist uklanderlig vandel* for å oppfylle vandelskravet. Vilkåret er skjønnspreget, men kommunen kan i noen grad, gjennom alkoholpolitiske retningslinjer gi veiledning for hva som skal til for å oppfylle vandelskravet.

Historisk sett har Kristiansand kommune utøvd en restriktiv holdning knyttet til vandelen for virksomheter som selger eller skjenker alkohol. Dette har medført at de fleste virksomhetene som ønsker å selge eller skjenke alkohol gjør dette på en profesjonell måte og at deres tjenesteleverandører får oppgjør for det solgte. Videre sikrer en restriktiv holdning at bevillingshaverne innbetaler blant annet skatter og avgifter.

Gjennom tidligere alkoholpolitiske retningslinjer har ikke dette vært tydeliggjort på en god nok måte, og det foreslås derfor at denne holdningen tydeliggjøres i retningslinjene.

Utgangspunktet har vært at virksomheter som ikke har betalingsevne eller betalingsvilje ikke oppfyller vandelskravet. Ved søknad om bevilling for salg eller skjenking av alkohol, og disse har utestående fordringer, bør det dokumenteres at de har inngått et innbetalingsavtale med kreditor og betalt denne de siste seks månedene før søknad om skjenkebevilling kom inn til kommunen.

2.2 Tilgjengelighetspolitikk

Hvert år utfordres kommunens alkoholpolitikk av søknader om å skjenke alkohol der det etter kommunens handlingsplan og retningslinjer ikke tillates at det skjenkes.

Totalforbruket og skadeomfanget i samfunnet kan reduseres ved å begrense tilgjengeligheten og å hindre alkoholreklame, som er ulovlig. Slik kan også innsatsen som må settes inn for å håndtere den skadelige alkoholbruken begrenses.

Ulike tiltak for å begrense tilgjengeligheten av alkohol kan være å ha en lav terskel for å håndheve reklameforbudet for alkohol, begrense salgs- og skjenketider i kommunen, og opprettholde avgiftsnivået på alkohol. Aldersgrenser for salg- og skjenking av alkohol er for øvrig fastsatt av lovgiver.

Andre måter å redusere alkoholforbruk er å opprettholde alkoholfrie soner, spesielt for barn og unge. Dette forhold har vært en tydelig uttalt målsetting i tidligere planer i gamle Kristiansand, Søgne og Songdalen kommune, noe som bør opprettholdes.

Tilgjengelighet av alkohol kan også reguleres ved å nekte skjenkebevilling i bestemte geografiske områder, eller redusere skjenkesteds åpningstider. Eksempelvis vil det kunne være aktuelt å redusere et skjenkesteds åpningstider i boligområder, eller steder hvor det er nær avstand til barnehager, skoler eller idrettsarenaer.

2.2.1 Alkoholreklame

Etter alkoholloven og alkoholforskriften finnes det en rekke forbud og påbud som bevillingshaver plikter å oppfylle. Blant annet eksisterer det et omfattende forbud mot alkoholreklame med en rekke unntak.

Bruken av sosiale medier øker, og dermed øker også omfanget av alkoholreklame. Ved en umiddelbar og kort gjennomgang på flere av brukerkontoene på sosiale medier til skjenkestedene i Kristiansand finner man fort alkoholreklame. Alkoholreklame finnes også i det åpne rom i kommunen ellers, ved bruk av bannere, plakater, oppslag og tavler, men også i aviser og magasiner.

Alkoholloven er medienøytral i den forstand at kommunen også kan gjennomføre skriftlige kontroller. Dette kan gjøres ved å målrettet undersøke brukerkontoer i sosiale medier til steder med skjenkebevilling for å se om de overholder reklameforbudet. Et annet tiltak er også å gå i dialog med bransjen for å opplyse og orientere om regelverket.

Mediehus kan i noen tilfeller også ved noen tilfeller formidle alkoholreklame som ikke er av redaksjonell art. Slik formidling av reklame vil ha stort potensiale til spredning, og dermed kunne påvirke innbyggere for konsum av alkohol. I slike tilfeller har ikke kommunen anledning til å iverksette reaksjoner, men har anledning til å gå i dialog med aktuell virksomhet eller sende bekymringsmelding til Helsedirektoratet.

Ulike former for kommunikasjonskanaler kan nå mange, og spesielt alkoholreklame i sosiale medier kan enkelt nå barn og unge i disse kanalene.

Med dagens utfordringsbilde vil Kristiansand kommune ha som klar målsetting å redusere alkoholreklame i kommunen ved å ha en dialogbasert tilnærming med ulike aktører. I tillegg vil kommunen gjennomføre målrettede kontroller av reklameforbudet som samtidig ivaretar likebehandling av bevillingshavere.

2.2.2 Alkoholfrie soner

Et formål med alkoholfrie soner er å hindre at alkohol får innpass på arenaer hvor det er spesielt viktig at man ikke bidrar til økt utbredelse. Trafikk, graviditet og arbeidsliv, sammen med arenaer som i hovedsak er for barn og unge har vært de mest markerte. Liberaliseringen av alkoholpolitikken har imidlertid ført til at ikke alle disse sonene lenger er alkoholfrie. Det er et mål i den nasjonale alkoholpolitikken å bevare alkoholfrie soner.

Alkoholfrie soner følger ikke absolutte og fastsatte geografiske områder, men disse sonene kan utvikle seg i takt med samfunnsendringer og demografi. Eksempelvis kan det være at det eksisterer fritidstilbud eller det etablerer seg nye fritidstilbud for barn og unge i et område. I tråd med utviklingen kan det igjen komme serveringssteder som ønsker å etablere seg med alkoholserving. Dersom det finnes fritidsaktiviteter i områder hvor barn og unge oppholder seg, kan det være gode grunner for å nekte skjenkebevilling.

I boligområder som etableres kan samme hensyn gjøres gjeldende. Kommunen kan også fastsette reduserte skjenketider, og regulere hvilke alkoholgruppe som tillates å skjenke.

2.2.3 Tilgjengelighet for personer med funksjonsnedsettelse

Det er blitt avdekket gjennom planprosessen at personer med funksjonsnedsettelse til dels har det vanskelig med å ta del i sosiale sammenhenger på steder med skjenkebevilling. Dette skyldes utforming av bygg som ikke er tilrettelagt for personer med funksjonsnedsettelser.

Majoriteten av skjenkestedene i Kristiansand kommune er ikke universelt utformet. Det skyldes gjerne at skjenkesteder er etablert i gamle bygg, og at eventuelt pålegg om drastiske bygningstekniske endringer kan medføre så store kostnader at virksomheten ikke kan fortsette å drive.

Kristiansand kommune har derfor som målsetting å tilgjengeliggjøre serveringssteder med skjenkebevilling for personer med funksjonsnedsettelser. Dette søkes oppnådd ved å være tydeligere på universell utforming ved nyetableringer og ved fysiske endringer i bygningsmassen.

2.3 Skjenkebevillinger

2.3.1 Bevillingsperiode

Enhver kommune kan selv fastsette varigheten på skjenkebevillinger, jf. alkoholloven § 1-6. Utgangspunktet er at skjenkebevilling kan gis for inntil 4 år av gangen, med seneste opphør 30. september etter nytt kommunestyre har tiltrådt.

Hensikten bak bevillingsperioden på 4 år er å ivareta det lokalpolitiske selvstyret, og at nytt kommunestyre kan vedta ønsket alkoholpolitikk. Samtidig er dette en god måte å undersøke vandelen på samtlige virksomheter og personer som har vesentlig innflytelse på virksomheten. På den andre siden har restaurant- og serveringsbransjen gitt tydelig uttrykk for behovet for forutsigbarhet, og at det ikke skjer radikale endringer i retningslinjene.

Kristiansand kommune har nå forent tre kommuner til én. Av denne grunn vil de alkoholpolitiske retningslinjene nødvendigvis måtte revideres og harmoneres, slik at flere hensyn blir ivaretatt. Da vil også nytt kommunestyre kanskje endre retning, avhengig av det politiske bildet. Kristiansand kommune vil derfor fastsette varigheten til skjenkebevillinger for inntil 4 år, med seneste opphør 30. september etter nytt kommune styre har tiltrådt. Det kan likevel innvilges skjenkebevillinger for kortere tid innenfor 4-års perioden.

Virksomheter som i dag har skjenkebevilling vil få videreført sin skjenkebevilling med nye justeringer som følge av den alkoholpolitiske handlingsplanen.

2.3.2 Skjenketider

De ytterste rammene for skjenketider som hver enkelt kommune kan fastsette, er for alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 (øl og vin) fra klokken 06.00 til 03.00. For alkoholholdig drikk gruppe 3 (sprit) er rammen fra klokken 13.00 til 03.00. Tiden mellom disse klokkeslettene er det i alle tilfeller forbudt å skjenke alkohol.

2.3.3 Almennelige skjenkebevillinger

Almennelige skjenkebevillinger er en type bevilling som en bevillingshaver har for en fire års periode, som igjen må fornyes etter søknad. Bevillingene som gis kan ha forskjellig innhold.

Det ene sentrale innholdet i alminnelige skjenkebevillinger er skjenking av ulik volumprosent i alkoholholdig drikk. Alkoholholdig drikk gruppe 1 inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol (øl). Alkoholholdig drikk gruppe 2 inneholder over 4,7 og mindre enn 22 volumprosent

alkohol (vin). Alkoholholdig drikk gruppe 3 inneholder fra og med 22 til og med 60 volumprosent alkohol (sprit).

Skjenking av disse ulike alkoholgruppene vil vedkommende virksomhet ha så lenge skjenkebevillingen løper, men det kan også gjøres tilpasninger. En søker som ønsker å skjenke alkohol i nærheten av boligområder, kan måtte tåle begrensninger med å kun skjenke alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2.

Et annet sentralt innhold i alminnelige skjenkebevillinger er skjenketiden. I noen tilfeller vil det være aktuelt å begrense skjenketiden til klokken 23.00. Vurderingene rundt dette avgjøres skjønnsmessig avhengig av hvordan de lokale forholdene er, og hvordan faglige instanser uttaler seg. Uttalelser fra politiet og sosialtjenesten i kommunen vil derfor bli vektlagt i vurderingen. Også andre som uttaler seg vil kunne vektlegges i vurderingen. Denne beskrivelsen er ikke ment å endre på de forhold som er i Kristiansand kommune i dag.

Andre forhold som blir vektlagt etter søknad om alminnelig skjenkebevillinger må være av saklig art, som omfatter spesielt lokale forhold og støy. Dette må ikke være til sjenanse eller ulempe for de som bor eller oppholder seg i området. I områder med etablert serveringsvirksomhet må det likevel tåles mer støy og sjenanse enn i områder som kan karakteriseres som stille og rolige områder.

Noen virksomheter med en gitt type konsepter vil det være unaturlig å tildele alminnelig skjenkebevilling til. Dette må derfor vurderes fortløpende i takt med hvordan samfunnet er i endring. Riktignok er det i Kristiansand kommune historisk sett ingen virksomheter som har fått innvilget alminnelig skjenkebevilling dersom de ikke har et rimelig omfang av mattilbud. Dette vil blant annet omfatte konsepter som frisører, spa, velværesalonger og andre butikker. Etter alkoholforskriften § 3-4 er det ikke anledning til å gi salgsbevilling av alkohol til bensinstasjoner eller kiosker, og det vil heller ikke være naturlig å gi lignende virksomheter skjenkebevilling.

2.3.3.1 Krav om mat

I dag foreligger det et krav om at virksomheten skal ha et rimelig omfang av matsservering dersom virksomheten også skal ha skjenkebevilling. I behandlingen av bevillingssøknaden vurderes totalkonseptet, herunder menysammensetning av mat og drikke, samt alderssammensetningen for de kunder virksomheten henvender seg til.

Formålet med et slikt krav er blant annet å sikre at bevillingssøkere var seriøse aktører som ønsket å skape et helhetlig tilbud og var villige til å investere det som var nødvendig. Tidligere har det ikke vært ønsket at det etableres flere rene pub- og bartilbud hvor fokuset kun er på alkoholserving.

Dette kravet har for ettertiden bidratt til at Kristiansand har fått et mangfoldig og variert restauranttilbud av høy kvalitet. Vi ser også at innbyggerne ofte drar til Kvadraturen for å spise og ikke bare for å konsumere alkohol.

En slik sammensetning av utesteder bidrar også til et roligere uteliv hvor beruseselsnivået er mer variert, og som igjen bidrar til mindre hensynsløs rusadferd.

En utfordring i dag er at bestemmelsen om matsservering gir rom for fortolkning, og at praksis ved dagens serveringsteder er noe ulik. Noen av serveringstedene har eget kjøkken, andre har halvfabrikata eller catering, mens andre igjen har avtaler med andre restauranter som bringer mat.

Et eksempel på problemstillingen er om en enkel pølsemeny innfrir serveringsplikten, eller om det skal kreves noe mer. Selv om kravet til omfang av mattilbud innskjerpes, vil det fortsatt kunne gi rom for fortolkning. Videre vil mangfoldet kunne lide av at kravet om mat tolkes for strengt av kommunen.

Selv om det med dagens ordlyd vil være ulikheter i graden av mattilbud hos det enkelte serveringsted, vil det likefult være mulig for kommunen å kontrollere hvorvidt virksomheten serverer den maten de har oppgitt i bevillingssøknaden.

Et eventuelt krav om full kjøkkendrift vil også kunne føre til en betydelig merkostnad for bedriftene, og potensielt være til hinder for at nye og mindre virksomheter starter opp. Krav om eget kjøkken forutsetter også høy kapital til kostnadskreven ombygginger og drift av kjøkken.

Det foreslås derfor å videreføre krav om tilbud om et rimelig omfang av matservering, og at en ved bevillingssøknaden ser til totalkonseptet for virksomheten.

2.3.3.2 *Selvbetjent skjenking av alkohol*

Muligheten til selvbetjent skjenking av alkohol ble tatt opp på generelt grunnlag i Formannskapet 18. mars sak 29/20 på bakgrunn av henvendelse fra en virksomhet. Det var et ønske fra Formannskapet at dette ble behandlet i handlingsplanen.

Etter alkoholforskriften § 2-5 må ikke alkoholsvak og alkoholholdig drikk selges, utleveres eller skjenkes fra *automat*. Ordet *automat* tilsier et apparat som selvstendig utfører en bevegelse uten oppsyn eller kontroll. Typiske eksempler vil være brusautomat, bilvaskautomat eller en minibank.

Samtidig skal skjenkingen utøves på en forsvarlig måte. Forsvarlighetskravet kan ivaretas ved at kommunen legger forutsetninger for en slik tilnærming, og kan sette vilkår for skjenkestedets kontroll med skjenkingen. Samtidig har kommunen en veiledningsplikt for hvordan skjenkingen skal utføres.

Det understrekes at flere kommuner har gitt tillatelse til selvbetjent skjenking av alkohol på gitte vilkår. Disse ordningene har fungert godt i disse kommunene. Kristiansand kommune kan derfor etter søknad tillate at selvbetjent skjenking av alkohol kan tillates under bestemte forutsetninger og vilkår. For å kunne gi en slik tillatelse, må søker fremlegge konkrete planer for gjennomføringen av en slik mulighet. Videre må dette innføres i internkontrollen til virksomheten for å sikre at alkohollovens regler blir fulgt.

2.3.4 Skjenkebevilling ved enkelt anledning

Skjenkebevillinger ved enkelt anledning har som hensikt å gi retten til å skjenke alkohol for en kortere tid. Oftest gis slike bevillinger for en kveld eller en helg. Det kan eksempelvis omfatte bryllupsfester, jubileum, eller julebord. Skjenkebevillinger ved enkelt anledning kan også omfatte større arrangementer som større festivaler hvor alt fra noen hundre mennesker deltar, til flere tusen mennesker. Det kan også foregå over en noe lengre tidsperiode.

Det er likevel viktig å skille mellom disse ulike konseptene for hvor store ulemper og skader dette kan medføre. Eksempelvis vil en stor eller mellomstor festival kunne medføre store ordensmessige ulemper dersom det tildeles skjenkebevilling for enkelt anledning med alkoholholdig drikk gruppe 1, 2 og 3, i motsetning til om det kun innvilges alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2. Det tydeliggjøres derfor at arrangementer som henvender seg til allmennheten ikke får skjenke alkoholholdig drikk gruppe 3 ved enkelt anledning. Det har også vært festnet praksis at det i noen særlige tilfeller gis

tillatelse til å skjenke alkoholholdig drikk gruppe 3 på backstage og lignende under større konserter og arrangementer, men som ikke rettes mot allmennheten.

Brylluper og mindre private selskaper og arrangement vil derimot være naturlig å kunne innvilge alle alkoholgrupper. Det vil neppe medføre store ordensmessige problemer med en kaffe avec ved lukkede selskaper.

Tydeliggjøringen av skille for skjenkebevillinger ved enkelt anledning medfører ingen realitetsendring, men tydeliggjør kun den allerede etablerte praksis.

På samme måte ved alminnelig skjenkebevilning, vil det i noen tilfeller være aktuelt å begrense skjenketiden. Dette må i så fall vurderes konkret i de enkelte tilfellene eller suppleres av allerede eksisterende retningslinjer i kommunen.

2.3.4.1 Arrangementer

Ved gjennomføring av arrangementer som henvender seg til allmennheten med skjenkebevilning, kan kommunen stille vilkår for skjenkebevillingen, jf. alkoholoven § 4-3. De senere år er det blitt stilt vilkår for å forebygge og redusere individuelle og samfunnsmessige skader. Disse forankres i retningslinjene, og åpner opp for at kommunen ved behov kan fastsette andre vilkår der hvor dette finnes nødvendig.

2.4 Salgsbevillinger.

2.4.1 Bevillingsperiode

Etter alkoholoven § 1-6 kan kommunen bestemme at salgsbevillinger ikke skal opphøre, men gjelde for en videre periode for fire år med opphør senest 30. september året etter at nytt kommunestyre tiltrer.

Etter kommunesammenslåingen 1. januar 2020, er det behov for å harmonere samtlige salgsbevillinger ved å utstede nye bevillingsdokumenter i Kristiansand kommune for å få en enhetlig praksis og organisering av bevillingspolitikken. Dette sørger for at kommunen får oversikt over samtlige bevillingshavere og får gjennomført en effektiv kontroll med salgsstedene. En slik harmonisering vil ikke medføre reelle endringer for bevillingshavere som selger alkohol.

Kristiansand kommune vil derfor i denne perioden videreføre eksisterende salgsbevillinger for alkohol, men utstede nye bevillingsdokumenter. Kommunens retningslinjer kan likevel være noe annerledes enn det som tidligere har vært i de tre tidligere kommunene. Spesielt gjelder dette for spesialforretninger og nettbutikker med salgstider og tilgjengelighetspolitikken.

2.4.2 Dagligvareforretninger

Dagligvareforretninger har salgsbevilning for alkoholholdig drikk gruppe 1. For disse virksomhetene fastsettes det i forskrift om salg og skjenking av alkoholholdig drikk i Kristiansand kommune at de får selge alkohol mandag til fredag, og dagen før Kristi Himmelfartsdag fra klokken 08.00 til 20.00. På lørdager og dager før helligdager får man selge alkohol mellom klokken 08.00 og 18.00.

Disse tidspunktene er maksimaltidsbegrensningene som følger av alkoholoven, og har som mål å opprettholde den allmenne oppfatningen av salgstider i Norge. De fleste kommunene i Norge opererer med maksimaltider for salgsbevillinger i dagligvareforretninger. Dette skaper forutberegnelighet for kommunens innbyggere, men også andre personer som reiser til kommunen.

2.4.3 Øvrige virksomheter som ikke er dagligvareforretning

I Kristiansand kommune eksisterer det virksomheter som har salgsbevilling eller tillatelse for salg av alkoholholdig drikk, men som ikke utelukkende er dagligvareforretninger. Disse virksomhetene kan skjematisk og noe upresist oppstilles som spesialforretning, bryggeri med salg av alkoholholdig drikk som er tilvirket i egen virksomhet; herunder mikrobryggeri, Vinmonopolet og nettbutikker.

Ved å fortsatt tillate disse virksomhetene i Kristiansand kommune økes tilgjengeligheten av alkohol med de ulempene dette kan medføre. Spesialforretninger for salg av alkoholholdig drikk finnes det også i andre storbyer i Norge, og de tilbyr gjerne et bredt utvalg av ulike typer alkoholholdig drikk. Nettbutikker blir mer utbredt, og noen flere ønsker å produsere egen alkoholholdig drikk som nisjeprodusent.

Egen bevilling og tillatelse for salg av alkoholholdig drikk for spesialforretninger, bryggerier, nettbutikker og Vinmonopolet videreføres. For å redusere tilgjengeligheten av alkohol og konsumet harmoniseres salgs- og utleveringstidene på en nøktern måte.

I forskrift om salg og skjenking av alkoholholdig drikk i Kristiansand kommune vil det mandag til fredag, og dagen før Kristi Himmelfartsdag kun være tillatt å selge eller utlevere alkoholholdig drikk mellom klokken 10.00 og 18.00. På lørdager og dager før helligdager vil det kun være tillatt å selge og utlevere alkoholholdig drikk mellom klokken 10.00 og 15.00.

Det skilles mellom øvrige virksomheter som ikke er dagligvareforretninger og dagligvareforretninger. Dagligvareforretninger har et sortiment av mat, og virksomhetens fokus er ikke utelukkende knyttet til alkohol.

2.5 Målsettinger og tiltak i den lokale alkoholpolitikken for planperioden

Hovedmålsettingen for alkoholpolitikken i Kristiansand kommune er en helhetlig, harmonisert og koordinert alkoholpolitikk. Hensynet til trygghet, velferd og helse blant befolkningen skal veie tungt der hvor det er kryssende interesser mellom næringspolitiske hensyn, og helse- og sosialpolitiske hensyn.

Selv om kommunen legger til rette for et variert mangfold av serveringssteder vil dette reguleres av fastsatte salgs- og skjenketider, og øvrige tiltak.

Målsetting	Tiltak	Henvisning
Redusere antall barn og unge som får sin oppvekst preget av voksnes risikofylte alkoholbruk.	Sikre og styrke alkoholfrie soner for barn og unge.	Kapittel 2.2.2
Samarbeidet mellom kommunen, bransjen og politiet styrkes.	Kommunen gjennomfører veiledningskontroller, fortsetter med bransjeforum, kurs for ansatte og ledere i bransjen, og tilstreber å videreføre nattparoler.	Kapittel 2.1.2
Kommunen skal være omstillingsdyktig og ha tett dialog med bransjen.	Kommunen gjennomfører salgs- og skjenkekontroller med kommunalt ansatte kontrollører.	Kapittel 2.1.3
Effektiviteten av saksbehandlingen øker.	Kontrollutvalget for salgs- og skjenkebevillinger videreføres ikke. Kun saker av prinsipiell betydning behandles av	Kapittel 2.1.4.1 og 2.1.4.2

	Formannskapet. Saksbehandlingen følger alminnelige regler etter forvaltningsloven og alkoholloven.	
Opprettholde og ta vare på seriøse bransjeaktører.	Videreføre en streng vurdering av bevillingshavers økonomiske vandel. Stille krav til rimelig omfang av matsservering for virksomheter med alminnelig skjenkebevilling.	Kapittel 2.1.5 og 2.3.3.1
Redusere alkoholreklame i Kristiansand.	Gjennomføre målrettede kontroller av bevillingshavere gjennom ordinære kontroller og skriftlige kontroller, spesielt på sosiale medier. Kommunen skal være i dialog med bransjen. Kommunen skal gi opplæring til bransjen om reklameforbudet. Kommunen går i dialog med mediehus om alkoholreklame.	Kapittel 2.2.1
Øke muligheten for sosial tilstedeværelse på skjenkesteder for personer med nedsatt funksjonsevne	Økt fokus gjennom forvaltningen med tilgjengeliggjøring for personer med funksjonsnedsettelse.	Kapittel 2.2.3
Ivareta det kommunale selvstyret.	Opprettholde bevillingsperioden for skjenkesteder for 4 år om gangen.	Kapittel 2.3.1
Utrede muligheten for utvidet skjenketid i sommerperioden og eventuelt differensierte skjenketider.	Opprette prosjektgruppe som leverer innstilling til Kristiansand bystyre innen 1. mai 2021.	Kapittel 2.3.2

2.6 Serveringssteder.

2.6.1 Åpningstider

Kommunen plikter å tildele en virksomhet serveringsbevilling dersom vilkårene for dette er til stede. Etter serveringsloven er det liten grad av kommunal selvbestemmelsesrett for serveringssteder. Åpningstider for serveringssteder er det som den enkelte kommune selv kan regulere.

Åpningstider for serveringssteder uten skjenkebevilling videreføres, hvor de kan ha åpent 24 timer i døgnet. Det blir derfor opp til hvert enkelt serveringssted og selv fastsette egne åpningstider.

Steder med skjenkebevilling vil i forskrift om åpningstider for serveringsvirksomhet i Kristiansand kommune være i tråd med alkoholloven. Etter alkoholloven § 4-4 sjette ledd skal konsum av utskjenket alkoholholdig drikk opphøre senest 30 minutter etter skjenketidens utløp.

Når skjenketidens utløp er fastsatt til et bestemt klokkeslett i bevillingsdokumentet, innebærer dette at gjestene har 30 minutter på å konsumere alkoholen. Åpningstidene vil derfor harmonere godt med når konsumet av alkohol skal opphøre. Denne praksisen er også godt innarbeidet i befolkningen, og det vil være et effektivt kontrollmiddel for kommunen. Bevillingshaver vil også ha det enkelt med å forklare dette til gjester.